

תוצאות חיים

שיעורו השבועי של מרן הגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א - פוסק עדת תימן
הנמסר בביתו מידי ליל שישי לבחורי הישיבות הקדושות
יוצ"ל עי"י התאחדות בני התורה ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

משלחן מלכים

מתורת מרן שליט"א

לעבוד עבודה עבודה (במדבר ד' מ"ז)

פירש רבינו בחיי, זה השיר וכו', וכן הוא אומר עבדו את ה' בשמחה, בואו לפני ברננה וכו' יעו"ש"ב. ומקורו במס' ערבין דף י"א מניין לעיקר שמחה מן התורה וכו' א"ר יוחנן מהכא לעבוד עבודה וכו'.

ומצאתי למהר"י ונה בפעמו"ן זהב כת"י, שביאר טעם צורך השיר ער"ה וכו' והלויים היו משוררים על הקרבן כדי למשוך השכינה עליהם. והשיר שאנו אומרים כמו שהיו אומרים, כדי למשוך השכינה אלינו, כמו שעושים בתיקוני שבת במיני שיר לזמר, כדי לקרוא השכינה הנקראת שבת אליהם, עכ"ל.

ומדבריו למדנו ג"כ מעלת השירה בשבת ויו"ט. כי מלבד הטעם הפשטי לזה שהוא לכבוד קדושת היום, א"נ משום עונג שבת, יש בכך נמי למשוך השכינה אלינו, שהיא סוד השבת.

ברם מן דין, לא מצינו מקור בתלמוד ובפוסקים שצריך לשיר בשבת.

וכך נוהגים רבים בקהילותינו לשורר לכל הפחות שניים משירי שבת שבדיואן בשעת אכילת מיני פירות וקטניות, ככל סעודה מסעודות שבת, ואפילו בסעודה שלישית, ובפרט כשיש אורחים נוהגים להרבות שירות ותושבחות לכבוד היום. ומקפידים שלא לשיר אז שאר שירים הנחוגים ביעמות החול.

(נפלאות מתורתך נשא ד' מ"ז)

שיעור השבועי

שנמסר בליל שישי עש"ק פרשת במדבר

מוסר לקראת קבלת התורה

אומר בעל מדרש תלפיות בפרק ל"ד בענין קריאת ס"ת, כשיקרא הפרשה בתורה (הקורא עצמו), ידמה בעיניו כאילו התיבה שעומד בה הוא הר סיני, וכאילו באותה שעה מתקבלת בהר סיני, וכאילו הקב"ה ופמליא שלו עומדים שם, כשם שהיה בשעת מתן תורה, וכאילו הוא משה רבינו האומרה, וכל הקהל העומדים. ובהיותו מושרש בדבר זה, נכנס מורא בליבו. ויכוין בקריאתו שלא להבליע תיבה או אות, בהיותו חושב שהוא המתורגמן בין המקום ובין העם. ואל יהיה כוונתו בקריאתו להודיע העם שהוא בקי בניגונים וטעמים, מה מעול לו זה כי אם לאבד את שכר קריאתו, אך יעשה לשם שמים.

הראשית חכמה אומר, שכשאדם נכנס לבית הכנסת, צריך לדמיין שהבית כנסת מלא מאור השכינה. כי זה מקום קדוש, מקדש מעט. אתה לא נכנס למקום רגיל.

ולפעמים מי שנמצא בבית המדרש לא מרגיש כ"כ, כי זה כבר נהיה לו בית, מצד אחד זה טוב, אבל מצד שני אינו מרגיש את הקדושה ושנמצא במקום קדוש, כי מתרגל לזה. יש שנכנסים לבית הכנסת ובית המדרש ולא משתחוים להיכל לא בכניסה ולא ביציאה, ואף שזה דברים המפורשים הספרים, הכי הרבה מנשקים את המזוזה שכלב אופן אינה חובה בבית כנסת. אתה נכנס למקום קדוש, תשתחוה כדי להרגיש את מקום הקודש.

מספרים על אחד הצדיקים, שמישהו בא להתייעץ איתו לפני תפילת מנחה והלך איתו לביהכ"ס, ובדרך ראה שהוא כבר התחיל לרעוד, וחשב שקרה משהו, ואמר לו הרב, הכל בסדר, אני בדרך לבית הכנסת. כי הוא הרגיש להיכן הוא נכנס.

בפרק מב אומר המדרש תלפיות, האר"י ז"ל כתב תנאים של השגת החכמה. צריך למעט דבורו ולשתוק כל מה שיוכל כדי שלא להוציא שיחה בטילה, כאמרם רז"ל סייג לחכמה שתיקה. גם תנאי הרב, תנאי בדבר תורה שאם לא תבינהו תבכה עליו כל מה שתוכל וכי

משהו מפריע לו. וגם לעליית הנשמה בלילה לעולם העליון, שלא תשוט בהבלי עולם, שישן בבכי וכו'.

דהיינו להפעיל חושים, להפעיל את הדמיון. אנחנו רואים דברים שבעינינו.

מספרים על המהרי"ל דיסקין, שכשיצא חידושי רע"א, אמרו לו שהקשה שם קושיא פלונית ותירץ תירוץ פלוני, ואמר להם שא"כ הקושיא הבאה עריכה להיות כך והתירוץ כך ואח"כ עוד קושיא וכו'. זה היה גאונות וכשרון עצום. וכן יכל להכנס לאלום מלא ולומר בדיוק כמה נמצאים שם. וכן כמה עלים יש בעץ.

ופעם אמרו לו קושיא של רע"א ולא ידע תירוץ. שם כסף בקופת צדקה והבין. והיכן הכשרון שלו. אלא יש לו, ושיש דברים שחוסמים, שאין לו זכות להבין.

וכן על החזון איש אומרים, שכשלא היה מבין משהו, היה אומר פרק תהלים. כי הוא הבין שצריך לתקן משהו.

ה' ב"ה יזכינו לקבל את התורה כמו שצריך.

גדר עשיית מצוות שלא מטעם מצוה

בספר מדרש תלפיות מביא מאמר חז"ל מילקוט שמעוני במשלי, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אבך. שמע בני מוסר אביך, מה שנפקדת במוסר כיבוד את ואם בסיני, נמצאת עושה כיבוד אב ואם.

וכתב שם אמר המאסף, נראים דברים אלו סתומים וחתומים.

וכתב, מה שנראה לומר, ידוע שכיבוד אב ואם הם ממצוות שכליות כנודע, אמנם צריך האדם לקיימם במצוות הקב"ה עליו, שאם עושה כן משכל אין לו שום שכר כלל. וע"ז קאמר שמע בני מוסר אביך, כלומר שיהיה בעבור מה שנפקדת בסיני במצוות כיבוד אב ואם, שאם שמעת מוסר בעבור ששכלך מקיים לעשות כך, לא נחשב לך שקיימת כיבוד אב ואם.

וכן הוא לכאורה בכל מצוה שכלית. וכן חסד, אף שאצל גויים זה נתפס בעזרה אחרת.

מישהו מספר, שהיה חולה, שהיה פרופסור גדול בארצות הברית, ורצה לשאול אותו איזה שאלה, וזה היה בתור בבנק, ואמר לו שזה לא בשעות העבודה שלו. וביקש שיעשה לו חסד, ואמר אני 'כולי חסד', אבל עכשיו אני לא יכול.

וכן הם אומרים על עני, שילך לעבוד.

וממשיך, עוד נראה שהדין היה נתון שיהיה האדם חייב בכבוד אבי אביו יותר מאביו. כי מי שאני מכבד צריך לכבדו, כ"ש אני. ואין הדבר כן, כי חייב לכבד מי שהביאו לעולם. ואף שיש כיבוד סבו, ועוד דברים, אבל בדרגה פחותה, וע"ז קאמר שמע בני מוסר אביך, כלומר אל תדמה סברות מדעתך, אין אתה מצווה לדרון סברות מדעתך, אלא מה שאתה מחוייב מסיני וכו', ואם עשית ע"פ דעתך, וכיבדת את אבי אביך יותר מאביך, אף שאביך שמח בכך, עכ"ז לא קיימת מצות כיבוד אב ואם. ע"כ.

וצריך להבין, מאיפה לומדים דברים אלו מהפסוק שמע בני מוסר אביך.

ואני חושב שזה פשוט. אם אנחנו היינו כותבים, היינו אומרים, שמע בני מוסרי. מוסר אביך למה, אלא לומר שיעשה לפי עשרת הדברות.

הרמב"ם כותב בספר שופטים בהלכות מלכים ומלחמות על מצוות בני נח, משה רבינו לא הנחיל את התורה אלא לישראל שנאמר מאורשה קהלת יעקב, ולא מחפסים שאחרים יעשו כמוהם. כי מי שלא בטוח בעצמו, כשלא עושים כמוהו הוא מפחד. אבל אצילנו הפוך, מנסים למנוע מלהתגירן וכו', וכן נצטוו משה רבינו לכופ את אומות העולם שנצטוו על מצוות בני נח וכו'.

ובהלכה יא כתב, כל המקבל שבע מצוות ונחר לעשותן, הרי זה מחסידו עומת העולם והיום אומרים חסיד אה"ע על מי שעושה טוב ליהודים, אבל זה לא ההגדרה. אולי הא בהא תליא, אבל זה לא הדבר העיקרי, ויש לו חלק לעולם הבא. והוא שיקבל אותן וישה אותן מפני שציוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם

עשאו מפני הכרע הודעת, אין זה גר תושב, ואינו מחסידו אומות העולם ולא מחכמייהם, ע"כ.

וכתב הרדב"ז, אין החלק הזה בגן עדן, שאין ערל נכנס שם.

ול' מצוות בני נח יש סימן. אבג"ד, אבר מן החי, ברכת ה', גזל, דינים. וע"ז גיל"ע ושפ"ד.

וזה לכאורה לא ברור, למה 'ולא' מחכמייהם. והאמת היא כמו שהעירו במהדורת פרנקל, 'אלא' מחכמייהם.

אומר בספר אפיקי יהודה בשם החסיד שם טוב, יוצא שאריסטו לא יזכה בעולם הבא, כי אף שקיימם, מ"מ זה היה משכל.

ומה שלא כתב כן ביהודים, אף למצוות שכליות, אולי זה ה"ה, רק שזה לא שכיח.

והאמת היא, שיש נידון באחרונים אם אדם צריך לקיים מצוות כיבוד את ואם בכונה או לא. כי אף אם מצוות צריכות כונה, מצוות כיבוד אב ואם, אם לא כיוון, לכ"ע לא יצא יד"ח, כי זה מצוה שכלית. וי"א שהפוך, שלא צריך כונה, כי גם אם נתן צדקה לעני ולא התכוין לשם מצוה, הרי נתן צדקה והעני נהנה.

ולכן יש כאלה שהעדיפו לעסוק במצוות צדקה יותר משאר מצוות, כי בדברים אחרים אולי לא כיוון לשם שמים, ובוה יוצא גם בכונה לשם כבוד וכדומה.

ואולי הויכוח הוא על שהרי זה מצוה חוץ מהשכל, ולכן צריך כונה.

החיי אדם אומר, שהנמצא בבית הכנסת, זה הרי בשביל הק"ש וכו'. וא"כ אף שלא חושב ע"ז, מ"מ בתוך תוכו הוא מכין לה.

וכן מי שאמר בספירת העומר כמה היום, שאם ענה, יש נפ"מ אם מצוות צריכות כונה ליציאתו יד"ח בזה.

כי המחלוקת בזה היא, אם הכונה היא חלק מהמצוה כמו חלק ממנה, כמו שחסר פרשה בתפילין, או שהעיקר זה התוצאה.

ומה שלא מברכים על הספירה שוב, זה משום שחוששין למד"א צריכות כונה.

וערכים לקרוא בתורה. ולא היו קוראים עם כל א' פחות מג' פסוקים, והרי בין כולם כ"א פסוקים וכו'. ומטעם זה נקרא הפטרה, על כי נפטרין בה מקריאת התורה. עיין רד"א ולבוש. ע"כ דברי מהרי"ן.

ולפי זה נראה, שהחתן ע"ש תחילה שהיה פלג גופא ומתחיל 'דף חדש'. ובר מצוה ג"כ. ונפטר זה סילוק, כש"כ בוהר שנופטר מדינא של גהינם.

וכן אפשר שפתח שער גן עדן לנפטר, והכל על אותו מהלך. וכן אפשר להגיד הכל במהלך של סילוק, סילוק מעונותיו, ומיצר הרע או שופטר את אביו, ומגהינם.

המשך לענין קריאת ההפטרה

בשבע שבער שאלו על עזרא, למה לה נכתב בגמרא תקנתו לקרוא ההפטרה.

והתשובה היא, שבספר הישר לר"ת בעצמו כתוב תקנת חכמים.

ועוד אמרנו שהיו ג' טעמים לתקנת קריאת ההפטרה, גזירת שמד, או תקנת קריאה הנביאים על עוד דברים שנשאר בשבת, או לחזק האמונה בנביאים. ואמרנו נפ"מ ביניהם.

ונראה שאין מחלוקת ביניהם, וגם אין נפ"מ ביניהם.

כי אפשר שגם היה גזירת שמד, וגם תקנו כפירושים האחרים. כי מי שלא אמר שהיה שמד, זה משום שלא ידע שזה כך. וגם הם סיבה למה זה נשאר גם לאחר הגזירה.

ובספר צדקת הצדיק אומר דבר מאוד מעניין, והוא חידוש גדול מאוד. שתקנו כך גם לאחר כך, משום שהקב"ה הביא את הגזירה, משום שהוא רצה שיתקנו את זה. כי בשמד הם גרמו לכך, ואח"כ תקנו כך חז"ל. זהו פירוש מתוק מדבש ונופת צופים.

וא"כ כל הפירושים הם ביחד. יש פעמים שמבינים שיש מחלוקת, אבל יש דרגה שניה או שלישית, להבין איך הכל זה אמת.

ג.ה. הציור נכתב צ"ס הפנת הצ'וק

ושאלה. בברכת אהבת עולם, שדנים אם יוצא בה יד"ח לר"ת ע"י ק"ש, למה לא מועיל משום שש"ס זה ד"ת, וכוונתו בליבו כנ"ל.

תשובה. עיקרו זה לא לת"ת אלא לק"ש. ואף שכתוב ודברת במ שנראה שעיקרו זה כן לימוד תורה, מ"מ צריך להגיד שלא בהכרח זה העיקר, אלא אולי קבלת עול מלכות שמים.

טעם עליית חתן ובר מצוה ועל פטירה בהפטרה

עלתה פרפרת בליבי. דיברנו על תקנת ההפטרה. נדמה לי שיש רק ג' שיש מצוה שיקראו ההפטרה, חתן, בר מצוה, ועל פטירה.

בבר מצוה יש כאלו שלא נוהגים בכך. הייתי אתמול בבר מצוה של ספרדים ואמרו לי שאינם נוהגים כך. אלא קוראים פרשה. ואשכנזים מעלים לתתם עליה. ואולי כי הם קוראים ההפטרה כולם ביחד עם הקורא.

שבת לפני הפטירה זה משום שזה מזכה את הנפטר לפני יום פקודת שנתו.

ומה הקשר בין עליות אלו להפטרה. יום פטירה אפשר משום הנ"ל. בר מצוה אולי ברוך שפטירני, אבל זה לא תירוץ טוב, כי א"כ שהאבא יעלה. ובנפטר הרי א"א אחרת.

וערכים להבין גם מה זה פרשה. פשטות זה דבר שכולל הרבה עניינים.

מהרי"ן בע"ח (דף קל"ח ע"ב) מביא, וטעם שמפטירין בנביא משום דאמרינן כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה, ולאחר קריאת התורה הותרו לפתוח ולדבר ואף שגם בהפטרה אסור לדבר, אולי הכוונה שביניהם אפשרו, והוא מלשון יפטירו בשפה ומלשון פטר רחם.

וי"א שהוא מלשון אין מפטירין אחר הפסח לשון סילוק מן הדבר, כלומר אחר שקראו ההפטרה נסתלקו מתפלת שחרית ומתחילין בתפלת מוסף. רד"א וב"י בשם ר"ת.

ועוד טעם, מפני שפעם אחת גזרו גזירה על ישראל שלא יקראו בתורה, והיו קוראים בנביאים ז' כנגד הז' שהיו

